

Anonymiseret version

Oversættelse

C-593/21 - 1

Sag C-593/21

Anmodning om præjudiciel afgørelse

Dato for indlevering:

24. september 2021

Forelæggende ret:

Cour de cassation (Belgien)

Afgørelse af:

10. september 2021

Appellant:

NY

Indstævnt:

Herios SARL

Cour de cassation de Belgique

Dom

[Udelades] [henvisning til dommen]

[Udelades] NY

kassationsappellant,

[Udelades] [appellantens advokats identitet]

mod

HERIOS, anpartsselskab [udelades] [indstævntes identitet]

kassationsindstævnt,

DA

[Udelades] [indstævntes advokats identitet]

I. Retsforhandlingerne for Cour de cassation

Kassationsappellen er iværksat til prøvelse af dom afsagt den 16. januar 2020 af cour d'appel de Liège (appeldomstolen i Liège).

[Udelades]

[Udelades] [processuelle overvejelser]

II. Sagens faktiske omstændigheder og baggrund

[Udelades] Sagens faktiske omstændigheder og hidtidige forløb kan sammenfattes som følger.

Indstævnte havde indgået en handelsagenturaftale med et tysk selskab ved navn Pöensgen og fik i henhold hertil eneret på salget i Belgien, Frankrig og Luxembourg af agenturgiverens produkter [udelades].

I 2009 ansatte indstævnte appellantens efter mundtlig aftale som betalt underagent med den opgave at forhandle de produkter, som Pöensgen distribuerede på det førnævnte område.

I slutningen af 2015 og begyndelsen af 2016 foregik der drøftelser mellem appellantens, indstævnte og Pöensgen om appellantens direkte videreførelse af handelsagenturet og indstævntes indstilling af de tilsvarende aktiviteter, men man nåede ikke til enighed.

Den 8. juni 2016 meddelte selskabet Pöensgen indstævnte, at det opsagde aftalen med seks måneders varsel, således at kontraktforholdet ville ophøre den 31. december 2016.

[Appellantens] blev handelsagent for selskabet Pöensgen i januar 2017, og de indgik en aftale i april 2017.

Ved skrivelse af 23. februar 2017 opsagde indstævnte sin aftale med appellantens som følge af usædvanlige omstændigheder, nemlig hovedaftalens ophør, som endeligt umuliggjorde ethvert forretningsmæssigt samarbejde mellem agenturgiver og agent.

Den 22. maj 2017 enedes indstævnte og selskabet Pöensgen om bl.a. en udligningsgodtgørelse til indstævnte.

Da appellantens var af den opfattelse, at han havde ret til en udligningsgodtgørelse for de nye kunder, som han havde skaffet indstævnte, og for hvilke denne var blevet godtgjort af selskabet Pöensgen, anlagde han sag mod indstævnte med

påstand om betaling af en udligningsgodtgørelse, der efter hans opfattelse svarede til den omsætning, som indstævnte opnåede i 2016 takket være de nyrehvervede kunder.

Den første retsinstans tilkendte appellanten en udligningsgodtgørelse.

Denne afgørelse blev ændret ved den appellerede dom, hvorefter appellanten ikke har ret til en udligningsgodtgørelse.

III. Kassationsanbringendet

Appellanten har fremført et enkelt anbringende med følgende indhold:

Tilsidesatte retsfor skrifter

- *artikel X.5 og X.18, stk. 1, i Code de droit économique (den belgiske økonomiske lovbog)*
- *artikel 17, stk. 1, og stk. 2, litra a), første led, i Rådets direktiv 86/653/EØF af 18. december 1986 om samordning af medlemsstaternes lovgivning om selvstændige handelsagenter [EFT 1986, L 382, s. 17]*
- *det grundlæggende retsprincip om EU-rettens forrang for national ret.*

Appellerede afgørelser og anfægtede begrundelser

Ved den [udelades] [appellerede] dom blev indstævnte frifundet [udelades] [af navnlig følgende grunde]:

»Den omtvistede udligningsgodtgørelse

Sagens parter er enige om, at de havde indgået en handelsagenturaftale, som i artikel 1.11 i den økonomiske lovbog defineres som en aftale, hvorved den ene part, handelsagenten, pålægges af den anden part, agenturgiveren, uden at være underordnet denne, fast og mod betaling at forhandle og i givet fald indgå i transaktioner i agenturgiverens navn og for dennes regning.

Handelsagenten er udtrykkeligt beføjet til at benytte en underagent. Handelsagenten, [indstævnte], bliver derved agenturgiver for underagenten, [appellanten], og skal ligeledes betale denne (artikel X.5 i den økonomiske lovbog).

På grund af afbrydelsen af kontraktforholdet mellem selskabet Pöensgen og [indstævnte] bortfaldt også grundlaget for underagenturaftalen.

[...]

[Appellantens] påstand angår udelukkende den udligningsgodtgørelse, jf. artikel X.18 i den økonomiske lovbog, som en handelsagent på visse vilkår har ret til efter opsigelsen af en handelsagenturaftale.

[...]

Det skal derfor undersøges, om [appellanten] opfylder betingelserne for tilkendelse af en udligningsgodtgørelse. De relevante krav er snævert defineret af lovgiver.

I medfør af artikel X.18 i den økonomiske lovbog har handelsagenten ved kontraktens ophør ret til en udligningsgodtgørelse, såfremt han har skaffet agenturgiveren nye kunder eller i betydeligt omfang har udviklet forretningerne med den bestående kundekreds, for så vidt som denne virksomhed fortsat vil give agenturgiveren betydelige fordele.

Det fremgår af kundelisterne og opgørelserne over provisioner, som [appellanten] har fremlagt, at [denne] har udvidet [indstævntes] kundekreds.

På baggrund af ordlyden af artikel X.18 i den økonomiske lovbog er det endvidere nødvendigt, at de nytilførte kunder fortsat giver agenturgiveren betydelige fordele, selv efter kontraktforholdets ophør.

Den udligningsgodtgørelse, som [indstævnte] har modtaget som følge af opsigelsen af handelsagenturaftalen med selskabet Pöensgen, udgør ikke en betydelig fremtidig fordel, som [indstævnte] har fået på grund af de af [appellanten] nytilførte kunder, men er lovbestemt.

Kravet om en udligningsgodtgørelse er ikke en fremtidig fordel, men følger af opsigelsen af handelsagenturaftalen [...].

For så vidt som ordlyden af artikel X.18 i den økonomiske lovbog er klar, er det ikke nødvendigt at forelægge Den Europæiske Unions Domstol det af [appellanten] foreslåede præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af begrebet betydelig fordel.

[Indstævnte] kan fremover ikke længere tjene på forretningerne med de tilførte kunder. Således bekræfter aftalen af 22. maj 2017 mellem [indstævnte] og selskabet Pöensgen udtrykkeligt, at alle gensidige krav mellem parterne med hensyn til betaling, oplysning, fakturering og ansvar i medfør af handelsagenturaftalen, der blev ophævet den 31. december 2006 [læs: 2016], i forbindelse med gennemførelsen af denne aftale er afregnet og ordnet, mens [appellanten] og selskabet Pöensgen vil fortsætte med at arbejde sammen og i øvrigt tjene på forretningerne med den opbyggede kundekreds.«

Klagepunkter

I henhold til artikel X.5 i den økonomiske lovbog kan handelsagenten, medmindre andet er bestemt, med henblik på gennemførelsen af sin opgave benytte underagenter, som han betaler, som handler under hans ansvar, og som han bliver agenturgiver for.

I henhold til artikel 17, stk. 1, i Rådets direktiv 86/653/EF af 18. december 1986 om samordning af medlemsstaternes lovgivning om selvstændige handelsagenter har medlemsstaterne pligt til at fastsætte bestemmelser om en form for særlig godtgørelse til handelsagenten ved aftalens udløb.

Medlemsstaterne havde valget mellem en ordning med udligningsgodtgørelse beregnet til at godtgøre agenten værdien af de kunder, som han har tilført agenturgiverens portefølje, og en ordning med skadeserstatning som følge af den mistede aftale.

For så vidt angår den første af de to muligheder er følgende fastsat i førnævnte direktivs artikel 17, stk. 2, litra a):

»Handelsagenten har ret til en godtgørelse, såfremt og i det omfang

- han har skaffet agenturgiveren nye kunder eller i betydeligt omfang har øget forretningerne med den bestående kundekreds, og forretningsforbindelserne med disse kunder fortsat vil give agenturgiveren betydelige fordele, og*
- betaling af godtgørelse er rimelig under hensyn til samtlige omstændigheder, herunder navnlig handelsagentens tab af provision af forretninger med disse kunder. Medlemsstaterne kan fastsætte, at disse omstændigheder ligeledes kan omfatte anvendelse af en konkurrenceklausul som defineret i artikel 20.«*

Med hensyn til udligningsgodtgørelsen bestemmes følgende i den økonomiske lovbogs artikel X.18, stk. 1:

»Ved handelsagenturaftalens ophør har handelsagenten ret til en udligningsgodtgørelse, såfremt han har skaffet agenturgiveren nye kunder eller i betydeligt omfang har udviklet forretningerne med den bestående kundekreds, for så vidt som denne virksomhed fortsat vil give agenturgiveren betydelige fordele.«

Samme bestemmelses stk. 2 præciserer, at hvis handelsagenturaftalen indeholder en konkurrenceklausul, anses agenturgiveren, medmindre andet bevises, for at opnå betydelige fordele.

Med forbehold for de tilfælde af udelukkelse, der er fastsat i artikel X.18, stk. 5, som er den foreliggende sag uvedkommende, har underagenten således ret til en udligningsgodtgørelse fra sin agenturgiver (handelsagenten i forbindelse med hovedaftalen), hvis han beviser, at han har tilført denne agenturgiver en kundekreds eller i betydeligt omfang har øget forretningerne med agenturgiverens

bestående kundekreds, og hvis denne aktivitet efter underagenturaftalens ophør giver agenturgiveren betydelige fordele.

For så vidt som hovedagenten modtager udligningsgodtgørelsen fra sin egen agenturgiver for den kundekreds, som underagenten har tilført hovedagenten, udgør denne udligningsgodtgørelse i denne forstand en »betydelig fordel«, som agenturgiveren får af underagenten efter underagenturaftalens ophør.

Hverken det ubestridelige forhold, at den udligningsgodtgørelse, der betales til hovedagenten, »følger af en lovbestemt ret«, eller den omstændighed, at underagenten, der efter ophøret af hovedagenturaftalen med sin egen agenturgiver og af underagenturaftalen er blevet hovedagent for de samme produkter, fortsat vil »tjene på forretningerne med kundekredsen opbygget« inden for rammerne af underagenturet, fratager ham retten til udligningsgodtgørelsen efter underagenturaftalens ophør.

Dommen, hvori det vedrørende underagenturaftalen er fastslået, at i) denne er ophørt, at ii) underagenten »har udvidet kundekredsen«, og at han følgelig har tilført sin agenturgiver, hovedagenten, en kundekreds, kunne ikke uden at tilsidesætte artikel X.18, stk. 1, i den økonomiske lovbog og artikel 17, stk. 2, litra a), første led, i direktiv 86/653/EØF frifinde indstævnte med den begrundelse, at den godtgørelse, som indstævnte krævede og fik af Pöensgen, ikke var en fremtidig fordel, at den udligningsgodtgørelse, som indstævnte fik, var lovbestemt, og at appellanten og selskabet Pöensgen ville fortsætte med at arbejde sammen og tjene på forretningerne med den opbyggede kundekreds.

Appellanten har subsidiært anmodet Cour de cassation (kassationsdomstol, Belgien) om i henhold til artikel 267 i den konsoliderede udgave af traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

[Udelades] [Det præjudicielle spørgsmål er gengivet i konklusionen]

IV. Cour de cassations afgørelse

Ifølge artikel 17, stk. 1, i Rådets direktiv 86/653/EØF af 18. december 1986 om samordning af medlemsstaternes lovgivning om selvstændige handelsagenter træffer medlemsstaterne de nødvendige foranstaltninger for at sikre, at handelsagenten ved kontraktforholdets ophør får godtgørelse i henhold til stk. 2 eller skadeserstatning i henhold til stk. 3.

I henhold til dette direktivs artikel 17, stk. 2, litra a), første led, har handelsagenten ret til en godtgørelse, såfremt og i det omfang han har skaffet agenturgiveren nye kunder eller i betydeligt omfang har øget forretningerne med den bestående kundekreds, og forretningsforbindelserne med disse kunder fortsat vil give agenturgiveren betydelige fordele.

Artikel X.18, stk. 1, i den økonomiske lovbog, [udelades] som gennemfører direktivets artikel 17, stk. 2, litra a), fastsætter, at ved handelsagenturaftalens ophør har handelsagenten ret til en udligningsgodtgørelse, såfremt han har skaffet agenturgiveren nye kunder eller i betydeligt omfang har udviklet forretningerne med den bestående kundekreds, for så vidt som denne virksomhed fortsat vil give agenturgiveren betydelige fordele.

I dommen fastslås det, at appellanten var underagent for indstævnte, at han udvidede dennes kundekreds, og at indstævnte ved hovedagenturaftalens ophør modtog en udligningsgodtgørelse fra hovedagenturgiveren, og appellanten blev agent for denne tidligere hovedagenturgiver.

Med anbringendet har appellanten foreholdt appeldomstolen, at den har frifundet indstævnte med den begrundelse, at den udligningsgodtgørelse, som indstævnte fik, ikke giver en betydelig fordel, eftersom den ikke udgør en fremtidig fordel, men er lovbestemt, og at appellanten fortsætter samarbejdet og med at tjene på forretningerne med kundekredsen sammen med den tidligere hovedagenturgiver.

Undersøgelsen af anbringendet forudsætter, at den førnævnte artikel 17, stk. 2, litra a), første led, fortolkes.

Inden der træffes afgørelse, skal Den Europæiske Unions Domstol derfor forelægges det spørgsmål, der fremgår af nærværende doms konklusion.

På grundlag af disse præmisser har

Cour de cassation (kassationsdomstol)

besluttet at udsætte sagen, indtil Den Europæiske Unions Domstol har besvaret følgende spørgsmål:

Skal artikel 17, stk. 2, litra a), første led, i Rådets direktiv 86/653/EF af 18. december 1986 om samordning af medlemsstaternes lovgivning om selvstændige handelsagenter fortolkes således, at den udligningsgodtgørelse, der i en situation som den foreliggende skal betales til hovedagenten for den af underagenten tilførte kundekreds, ikke er en »betydelig fordel«, som hovedagenten får?

[Udelades] [dommerkollegium, dato, processuelle overvejelser og underskrifter]